

H2O

Tiina Laitila Kälvemark

ROMAANI

WSOY

Tiina Laitila Kälvemark

H₂O

ROMAANI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© TIINA LAITILA KÄLVEMARK JA WSOY 2020

ISBN 978-951-0-44794-9

PAINETTU EU:SSA

Sisällämme asuville lapsille

OFELIA:

*»Ajattele, että me olemme kuin vettä.
Tai siis, ihmisethän ovat vettä, suurimmaksi osaksi.
Ja vesi muuttaa muotoaan, mutta pysyy silti samana.
Sen ei pitäisi olla mahdollista, mutta se on!»*

Henkilöt

- * Hester (Hester Hanna Ofelia Luoto), tarinan kertoja,
jolla on kolme aktiivista sivupersonaana:
  - Hani
  - Ofelia
  - Hanna P tai Hannapanna
- * Jacek Malik, Hesterin isäpuoli (äidin entinen puoliso)
- * Weronika, Jacekin tytär
- * Karol, Jacekin setä
- * Aram, ”armenialainen”, Jacekin ystävä
- * Maria Malik, Hesterin äiti
- * Göran, Marian nykyinen puoliso
- * Mette, Marian ystävätär
- * Joel, Hesterin biologinen isä
- * Else-Marie, Joelin entinen avopuoliso
- * mummo, Hesterin äidinäiti (eläkkeellä oleva psykiatri
Hanna Kristina Luoto)
- * Oliver, Hesterin lapsuudenystävä ja ajoittainen rakastaja
- * Tiihonen, pyhäkoulunopettaja
- * Tohtori Kovacs, psykiatri
- * Mari, erikoissairaanhoidtaja
- * Mehdi, perushoitaja
- * Luppis, koira, sekarotuinen

I

Aurinkokiventie

Minun on pakko kertoa tuosta työstä.

Hän seisoo keskellä eteisen lattiaa, olkapäät vähän koholla, varpaankärjet sisäänpäin, puristaa pientä vihreää pulloa kainalossaan, se on piilossa juhlamekon alla.

Ulko-ovi ammottaa auki, toiset ovat ehtineet portaille, portin luoksekin jotkut, he solmivat kaulahuiveja ja työntävät kädet taskuihin, on alkanut sataa lunta.

Lähdetään jo! On enää kaksikymmentä minuuttia aikaa!

Tyttö ei vain pääse liikkeelle. Häntä palelee. Sukkahousuvarpaat kastuvat. Jacek on kulkenut edestakaisin, ilotulitusraketit olivat sittenkin takkahuoneessa, mutta missä kaikki tulitikkuaskit, sytkärit? Suurista mustista kengistä on putoillut lattialle pehmeitä lumenpalasia. Ne loistavat hopeanhohtoisina hetken, ennen kuin sulavat.

Etkö sinä ole vielääkään pukeutut?!!

Äidin ääni on hilettä, kylmää ja kimaltavaa. Äiti on juonut monta lasia kuohuviiniä ja sen ääniala on kohonnut ainakin oktaavin. Tavut takertuvat tytön sil-

märipsiin ja jo ennestään kimmeltäviin sukkahousuihin. Ne ostettiin jouluaattoon varten, mutta haarakiila roikkuu liian matalalla, koska tyttö vain venyy ja paisuu ja pullistuu,

*oletpa sinä pitkä ja roteva,
härregyyd,
kohta äitisi pituinen,
montako vuotta, yksitoista vasta?
viidennellä luokalla, ajatella,
vasta yksitoista!*

Äiti hyrisee ja pörröttää tytön tukkaa, *vastaa nyt, kuulitko, ujosuttaako sinua, mitä sinä höpsöttelet?*

Märkä suukko läiskähtää poskelle, liian lähelle suuta. Äidin hengitys huokuu hapanta viiniä ja suolapähkinöitä ja mentolitupakkaa, *odotas, vedetään tätä helmaa vähän parempaan asentoon.*

Kädet hosuvat, eivät viipyile niin kuin yleensä. Äiti on harjannut ripsensä pitkiksi ja kaareviksi, sen silmät ovat sumeat puolikuut, joiden meriä ei näy.

Tummat läikät kuun pinnalla ovat meriä, kaikkien nimi on *Mare*, mummo on opettanut. Mummo on opettanut myös jakolaskut ja ruokarukouksen ja mustat koskettimet, fisin ja gisin ja ne muut.

Äiti sipaisee tytön tukkaa ja suipistaa suutaan, *osteetaan sinulle ensi viikolla alesta uusi mekko, kun tämä on jo vähän lyhyt, jooko?*

Tyttö pudistaa päätään, hän ei halua uusia vaatteita, ei mitään uutta, vain tuttua ja kulunutta ja pehmeäksi nöyhtynyttä. Mutta äiti ostaa silti, mekkoja ja hameita ja värikkäitä sukkahousuja, kirpputoreilta ja halpis-kaupoista, joskus kalliista putiikeistakin jos on palkka-

päivä, tai jos mummo on ollut hyvällä päällä ja sujauttanut leivänpaahtimen alle tavallista suuremman setelin.

Äidin ranteista roikkuu melkein joka päivä pusseja ja nyssyköitä, mutta vaatteet ovat liian pieniä ja sitten rahat taas loppuvat, lompakossa on pelkkiä kuitteja ja postit -lapuille raapustettuja puhelinnumeroita, koska äiti ei millään saa asioita pysymään järjestyksessä, eikä se koskaan jaksa muistaa, miten iso tyttö Hester oikeastaan on.

Tytön nimi on Hester, vai onko se kuitenkin Hani, niin kuin äiti sanoo? Vai Hanna, *mummon pikku kaima*?

Juuri nyt hän ei muista sitä itsekään.

Hän keskittyy seinäkelloon, sen tikitys hyppää hänen sisäänsä, täriseyttää rintaa ja mahaa ja takapuolta.

Seitsemäntoista, kuusitoista,

minuutit marssivat eteenpäin sivuilleen vilkuilematta. Tyttö ei halua kadottaa niitä enää. Aiemmin päivällä hän hukkasi kokonaisen tunnin, mummon luona Keskuspuiston talossa. Kello oli yhtäkkiä kolme, vaikka se oli juuri ollut kaksi, eikä hän tiennyt mitä välissä tapahtui.

Mitään hyvää se ei voinut olla, koska tuntui kuin sydämen päälle olisi lastattu kaikki Tuhannen ja yhden yön sadut.

Äiti täyttää eväskoria Meten ja Lissun kanssa, ne ovat juuri nyt äidin parhaat kaverit. Mette on suorastaan *sydänystävä*, ja saattaa muuttaa kohta heille asumaan, *ihan vähäksi aikaa vain, siihen asti, että saa asiansa järjestykseen ja...*

Aina sama *ja*, äidin lauseiden lopussa, ja sitten pelkää tyhjää, josta ei tiedä, onko se rotko, vai tyyni ja tasainen pinta, joka kantaa. Seuraava sana pitää arvata, eikä tyttö mitään inhoa niin kuin arvailua ja jahkailua ja epävarmuutta, hän haluaa *tietää*.

Eikä hän tykkää Metestä. Sillä on sinimustaksi värjätty pörröinen tukka ja liian paljon luomiväriä. Se kiertää laihat käsivartensa äidin vyötärön ympäri, upottaa nenänsä violetin juhlamekon kaula-aukkoon ja nuuhkaisee, *tuoksut niin ihanalle Mariiia!*

Mutta jääsilmät katsovat sisäänpäin.

Äiti ei huomaa. Äiti haluaa uskoa hyvää kaikista ihmisistä, niistäkin, joiden torahampaat vilkkuvat hymyillessä.

Äitiä kutittaa, ja naurattaa, se lähettää lentosuukoja kaikkiin ilmansuuntiin. Sitten se pakkaa koriin neljä jääkaappikylmää Pommac-pulloa ja iskee tytölle silmää: *Huomasitko? Hanibanin lempilimsaa!*

Eväskori on sama kuin kesällä, silloin siihen sullotaan mansikoita ja makkaravoileipiä ja kukallista talouspaperia, mehupullo ja muovimukit, lähdetään rannalle! Tai veneretkelle (jos joku löytää aivot). Varpaat kastuvat, mutta vesi on lämmintä eikä sukkahousuja tarvita, ja Jacek soutaa.

Ennen isä souti, menomatalla, mutta paluumatalla äiti, koska isän selkä tuli kipeäksi, tai joskus niska tai lonkka tai pää.

Enää isä ei souda. Se muutti Else-Marien kanssa Intiaan ja käy aamu-uinnilla kyttyräselkäisten lehmien kanssa, polttaa suitsukkeita ja syö riisiä sormin. Yöllä se kierii Else-Marien kanssa hyttysverkon sisällä ja inisee.

Kaikki nisäkkäät osaavat uida, mutta lehmät eivät välttämättä halua. Voi olla, että ne vain kulkevat edestakaisin pitkin öljyn raidoittamaa rantaa, ja keräävät rohkeutta.

Ihan sama, Jacek soutaa paremmin.

Jacek soutaa pitkin ja tasaisin vedoin keskelle järveä, eikä sen selkä tule kipeäksi kesken kaiken.

Jacek vuolee kaislasta vihellyspillin, korjaa veneen ja maalaa sen, tekee uudet aivotkin, jos entisiä ei löydy.

Äiti ja Mette ja se kolmas supisevat ja kikattavat, hörpivät viiniä suoraan pullosta ja sipaisevat lisää punaa huuliin, ei siihen nyt mitään peilejä tarvita. Sitten ne muistavat korin, ja toiset, jotka jo kuopivat maata ulkona. *Joo joo, me tullaan, odottakaa hetki!*

Vielä serviettejä ja suolatikkuja ja olihan kuoharit jo pakattu?

Ja tähtisadetikut! Niistä lapset tykkäävät!

Jalalliset muovilasit hyppäävät koriin myös, ne ostettiin eilen, tyttö kulki äidin perässä loisteputkien alla, kärryt kääntyivät aina vain uudelle käytävälle: vispikermä, luomuvoita ja saksanpähkinöitä, tummaa suklaata ja tomusokeria, ja passionhedelmät, ovatko ne loppu?

Kauppakuitti oli pitkä, äiti maksoi luottokortilla, hierojan palkka ei ole kummoinen eikä horoskoopeilakaan juuri tienaa, tai kosmoterapialla. Mutta aina sitä rahaa jostain löytyy, täytyy vain odottaa, koska *ihän pian Uranus muuttaa Kalojen toiseen huoneeseen, ja se on rahan ja vaurauden huone se!*

Viisitoista, neljätoista,

minuutit jatkavat marssiaan. Äidin etusormenkynsi raaputtaa laseista hintalaput, kaksi pakkausta varmuuden vuoksi, jos joku olisi viallinen, hopeanvärinen kynsilakka on pysynyt hyvin, mutta Hanilta se on varissut.

Sovitaan, että tytön nimi on Hani, ainakin tänään.

Tehdään se äidin mieliksi.

Päivästä on jäljellä enää vartti. Huomenna kaikki voi taas alkaa, tai loppua. Hani voi yhtä hyvin olla joku muu.

Tulkaa nyt!

Jacek ilmestyy oviaukkoon, leveiden hartioiden takaa työntyy sisään viileää, lumenhajuista ilmaa. Hänellä on liian pieni musta pipo ja huolestunut ryppy silmien välissä. *Onko tyttö tulossa kipeäksi? Vilustuttiko se kuitenkin itsensä mäessä eilen?*

Ei, ei sinne päinkään! Äiti lehahtaa ohi, nallenuskea turkki ja *Shalimar*-pilvi hipaisevat tytön olkapäätä, hilesuihku sokaisee silmät.

Toppahousut vain siihen mekon päälle, vauhtia nyt!

Onko äiti vihainen?

Äiti ei ole koskaan vihainen, eikä tyttökään, koska äiti taikoo kiukut ja kyyneleet saman tien nauruksi. Se lähettää pelot ja pahat mielet kauas *Huitsin Nevadaan*, koska *me musketöörit ei itketä, me vaan nauretaan!*

Vastoinkäymiset nostetaan ylimmälle hyllylle, surut ja huolet leivotaan kääretortun sisään ja nielaistaan, kas noin, sinne ne menivät mansikkahillon mukana, kuppi vihreää teetä tai puoli pulloa skumppaa kyytipojaksi!

Ja kun musiikkikanavan volyymin vääntää tarpeeksi kovalle, ei ikäviä ajatuksia ollenkaan kuule. Jalat alkavat

tanssia kuin itsestään, kädet tarttuvat sohvatyynyihin ja viskovat niitä ympäriinsä, eikä kukaan välitä, vaikka höyhenet pölyävät ja tavaroita putoilee pöydiltä.

Tai hei, kysytään tähdiltä!

Äiti asettaa violettisankaiset lukulasit nenälleen ja laatii kartan, hän tekee sen käsin, vaikka tietokoneohjelmiakin on. Hän vetää viivoja ja pyörittää harpilla ympyröitä, varistaa kuminmurut lattialle ja tutkii kuvioita pöytälampan valossa. *Venus on Ravussa, Mars Vesimiehessä, Jupiter perääntyy Skorpionissa, on tulossa upea kuukausi!*

Mutta nyt äitiä ärsyttää.

Juhlan kunniaksi tummanpunaisiksi sivellyt huulet värähtelevät, mustalla kynällä rajatut puolikuut ovat syvää ja liikkumatonta vettä.

Siitä huolimatta äidin pikku Hanibani ei pääse liikkeelle.

Jää sitten yksin kotiin!

Äidin korkosaappaat osuvat portaisiin, pihan laattoihin, sitten pehmeään, juuri sataneeseen lumeen järevelle vievällä polulla, ranta on lähellä, helposti lapset sinne juoksevat uimaan kesäisin.

Kolmetoista minuuttia, kaksitoista, uusi lumi hengittää ovenraosta tyttöä päin.

Hän kuulee sekunnit, kuinka ne päästävät itsestään irti ja putoavat. Oven ja seinien läpi hän näkee äidin, Jacekin, Oliverin, Meten ja muut vieraat, he kiiruhtavat mäkeä alas rantaan. Jacek kantaa rakettipusseja, eväskori keikkuu äidin ja Meten välissä, kuohuviinipullojen kyljet kilahtelevat vaimeasti toisiaan vasten.

Tyttö tuntee reitin, kuulee askeleet. Oliver heittelee

lunta pikkutyttöjen päälle, taittaa naapureiden koristepensaista oksia ja tökkii niillä roskakoreja, katulamppuja, kaikkea, mikä ehtii eteen.

Oliver olisi tarvinnut Hanin seurakseen. On Hanin syytä, jos Oliver pilaa kaiken.

Hänen pitää lähteä toisten perään, nyt heti!

Mutta jalat eivät tottele.

Hänen sisällään on joku, jota hän ei tunne. Tai pikemminkin: joku, jonka hän on tuntenut, mutta melkein unohtanut.

Se liikkuu hitaammin ja hankalammin.

Sen ja maailman välissä on läpinäkyvää kelmua.

Hän nuolaisee kättään, ei maistu miltään. Hän sulkee silmät ja avaa ne: eteinen on jäljellä, ruskea ulkovi, Luppiksen raapimajäljet sen alaosassa, kengät ja takit ja koiranruokasäkit, koko tuttu ja nuhjuinen epäjärjestys.

Jacek siivoaa, mutta äiti sotkee, ripottelee tavaroita peräänsä kuin Hannu ja Kerttu leivänmurusia. Käsilaukku putoaa eteisen matolle, kengät irtoavat jaloista vasta keittiössä. Avaimet unohtuvat hedelmäkoriin, lompakko jää lillumaan saippuaveteen lavuaarin reunalle.

Yksitoista, kymmenen,
vuosi vaihtuu kohta.

Keskity Hani, keskity!

Hän rypistää otsaa ja puree huulta, tuntee raudan tutun, katkeran maun. Hän kipristää ja suoristaa varpaita, kääntää sanoja nurin ja laskee tavuja, uusivuosi on *i-so-u-vi-suu*, ja lopulta, hitaasti kuin unessa, jalat tottelevat. Hän ottaa askelen, toisen ja kolmannen,

painelee yhden lattian lätäköistä kuivaksi kantapäillä.

Sitten hän kaivaa pienen, vihreän pullon kainalostaan. Se on lämmin. Korkki istuu tiukassa, mutta kiilauttaa lopulta lattialle.

Hän painaa nenänsä pullonsuulle ja nuuhkaisee.

En voi olla näkemättä tyttöä.

Vaikka puristan silmät kiinni, hän seisoo siinä, kenkien, huivien, heijastinten ja *Mustin murkina* -säkkien keskellä, paikassa missä viivat yhdistyvät, keskellä kultaista leikkausta hän seisoo ja näpelöi liian lyhyen lenkinsä sivusaumaa.

Hänellä on vanuttunut vaaleanruskea tukka.

Ylähuuleen on takertunut tahmeita sokerikiteitä.

Kimmeltävät, siniset sukkahousut ovat tummuneet varpaankärjistään.

Jos kerron hänestä, siirtyykö hän lopulta? Päästääkö hän minut ohitsean eteiseen, ja ovesta ulos?

2

Huone nro 8

– Kuka siellä?

Jacek raottaa tervettä silmäänsä. Siristää, sulkee, avaa ammолleen, kuin ei millään uskoisi näkemäänsä.

– *Kto?* Kuka... onko se minun tyttöni?

– Minä se olen, Hester. Tulin katsomaan oletko vihdoin saanut partasi ajettua.

Pakotan ääneni keveäksi, vaikka kurkkua kiristää niin, etteivät sanat tahdo mahtua ulos.

Jacekin katse harhailee, mittaa minua päästä varpaasiin, kiertää sitten huoneen vähät esineet: sinisen särmin, monitorin ja yöpöydän, kaksi vierailijoille tarkoitettua tuolia ja kaihdinten verhoaman ikkunan. Oikea käsi nousee tunnustelemaan sideharsotaitosta vasemman silmän päällä.

– Ole varovainen sen silmän kanssa!

Otan pari askelta lähemmäksi. Jacek säpsähtää, painuu vaistomaisesti syvemmälle tyynynsä sisään. Hänen katseessaan häilyy epäluuloa, pelkoa, ja varovaista, orastavaa iloa. Hän ei ole edelleenkään varma kuka olen.

Eikö hän muista, että kävin täällä viimeksi eilen?

Onko sittenkin jo liian myöhäistä?

– Tarkoitan vain, että... lääkäri on sanonut, ettet saa raapia sitä, ja Jacek, etkö... tai siis minähän se vain olen, saan lopulta takelleltua. – Miten jakselet tänään?

Jacek sulkee ja avaa silmäänsä. Kulmikkaat kasvot näyttävät paljon viittäkymmentäseitsemää ikävuottaan vanhemmilta. Poskipäät kohoavat korkealle ja laaksot niiden alla viettävät syvemmälle kuin pitäisi. Mutta ilme on kuin lapsen: yhtä aikaa avoin, varautunut ja uhmakas.

– *I had this dream*, hän mutisee ja pudistaa päätään. Sitten hän läimäyttää itseään poskelle, ja tarkentaa uudesta katseensa minuun. Kalpeille huulille leviää hitaasti vaimea tunnistamisen hymy.

– *Przepraszam*. Anteeksi. Pampulahan se siinä on. Taidan olla vielä unenpöpperöinen. Tai mistä sitä tietää, mitä kaikkea ne minuun täällä tiputtavat.

Hän vilkaisee vasenta kämmenselkäänsä, siihen on kiinnitetty kanyyli sinisellä teipillä. Sitten hän hieraisee leukaperiään ja hymyilee leveämmin, muuttuu tutuksi taas.

– No, mitä sanot, eikö olekin komea sänki. Haluatko siitä vähän?

Nauramme molemmat. Äkillinen helpotus saa naurun lipsahtamaan itkuksi. Jacekia yskittää. Kiiruhdan ojentamaan hänelle nokkamukin yöpöydältä. Hän teeskentelee, ettei huomaa pisaroita silmäkulmassani.

– Pikkutyttönä uskoit, että saat tartunnan, jos hankaan partaani poskeasi vasten. Luulit, että sinullekin kasvaa parta, hän kähisee, ja hörppää vettä.

Osa valuu kaulalle ja vaaleansiniselle tyynyliinalle.

– Enkä luullut, höpsö, olin silloin jo kymmenen.

Epävarmuus häivähtää uudestaan Jacekin kasvoilla.

– Et kai... tai no, niin taisit olla. Mutta tarjous on edelleen voimassa. Saat kyllä tästä parrasta osan. Sanotaan, että neljäsosan. Se voisi passata sinulle nyt, kun tukkasikin on noin lyhyt.

– Ei kiitos. Mutta haluatko, että ajan sen?

– Ei, *dziewczynka*¹, ei. Johan tuo on kohtuullista, että minussa kasvaa vielä muutakin kuin ne perhanan tuumorit.

– Onko kipuja?

– Ei yhtään nyt kun Hester-pampula on täällä.

Jacek sulkee silmänsä.

– Haittaako jos levähdän vielä hetken? Jotenkin jäi uni niin pahasti kesken.

– Levähdä ihmeessä. Minä istun tässä ja luen.

– Miksi hemmetissä olet leikannut tukkasi noin lyhyeksi? Kyllä naiselle sopii paremmin pitkä tukka. Pienenä sinulla oli letit, ja niissä ne puiset pampulat. Sitä paitsi saisit mieluummin olla ulkona pitämässä hauskaa etkä...

Hän nukahtaa kesken lauseen.

Luen tenttikirjaa ikkunan alla. Juutun jokaiseen sanaan. *Sympaattinen, parasympaattinen, asetyylikoliini on... hermopäätteestä erittyvä... välittäjäaine.*

Jacek nukkuu suu auki. Hänen hengityksensä rahiisee. Sydän lyö tasaista vihreää sahalaitaa tv-monitorin mustaa taustaa vasten.

---

1 suom. tyttönen, pikkutyttö

*Vangitseva romaani minuuden
rajoista ja muistoista, jotka muuttavat
muotoaan kuin vesi.*

»Niin kauan kuin muistan, en ole asunut
itsessäni yksin. On ollut myös toisia,
kutsutaan niitä vaikka sivupersonniksi. Ne ovat
kulkeneet mukani yhtä itsestäänselvinä kuin
kätet tai jalat tai sydän.»

»Laitila Kälvemärk on olennaiseen
tiivistämisen mestari.»

— TAIKA DAHLBOM, *HELSINGIN SANOMAT*

